

RECENZIO

„A terep már nem az a fantasztikus vidék... az Óperencián túl!”
A magyarországi *Anthropolis* kulturális antropológiai folyóirat első számának ismertetése.

Sebestyén Mária

Az *Anthropolis* Antropológiai Egyesület a L'Hartmattan Kiadóval közösen jelentette meg az *Anthropolis* c. kulturális antropológiai folyóiratot. Az olvasó recenziókat, interjúkat, a jelenlegi antropológia helyzetére vonatkozó tanulmányokat, valamint újabb kutatásokról olvashat, Szebeni Szabó Róbert fotóival hangulatosabbá téve.

A *lapindítóban* a felelős szerkesztő, Frida Balázs optimista, reményekkel teli előszavát olvashatjuk. Ezt követi az *álláspont* rovat, melyben a szakma elismert képviselői írnak az antropológia feladatairól, helyzetéről, hivatásáról. *Niedermüller Péter A komplex kultúrákutató dilemmái a mai Magyarországon* című, Miskolcon megrendezett konferencián elhangzott előadását olvashatjuk, a szerző által némileg átdolgozott változatban, amelyben a „saját társadalom” antropológiai kutatására, az antropológia központi feladatára és saját szemléletének újrafogalmazására fókuszál. Fontosnak találja azt a kihívást, amely a tudomány fogalmainak és elméleteinek – társadalmi változási folyamatokat követve – történő újrafogalmazásában rejlik. Kiemeli, hogy a saját társadalmát kutató antropológus szerepe megváltozott, hiszen társadalmi elkötelezettségei és morális meggyőződésesei közösek a kutatókéval. A tanulmány utolsó részeiben rávilágít az antropológusi leírás és egy etnográfiai leírás közti lényeges különbségre: az előbbi arról is ír, amit megélt, s ez biztosítja a „mélyebb” megértést. A következő tanulmányt *Ioan M. Lewis* jegyzi, aki fontos szerepet tulajdonít a marxista antropológiának, melynek köszönhetően ismét felélénkült az érdeklődés a nők, a nemi szerepek és szélesebb kontextusban a nyugati társadalmak egyéb feminista eseménycsoportjaira. Az antropológiai terepmunkában elsősorban az eredetiség fontosságát emeli ki. E rovat két utolsó tanulmánya az antropológia relevanciájának, fontosságának problémakörét járja körül. *Anthony Giddens* tanulmányában szétválasztja a múlt és a jelen antropológiáját, melyek között elsősorban kontextusbeli különbséget lát. A régi antropológia érdeklődésének homlokterében a másság állt, a mai ehhez képest jóval probléma-centrikusabb, és ezek megoldására, illetve különböző társadalmi elkötelezettségekre fókuszál. Szerinte az antropológiának hozzá kell járulnia ahhoz a kollektív erőfeszítéshez, hogy szembe tudjon nézni azzal a társadalmi világgal, amely az utóbbi néhány évben szinte a felismerhetetlenségig megváltozott.

Johan Pottier tanulmányában az antropológia „újraelhelyezés” feladatát hangsúlyozza, mely a jelen helyzetre való átírást jelenti. Az antropológia dilemmái nem kerülhetők el: a kellemetlen kérdéseket fel kell tennünk, és az antropológusoknak megkísérelniük informálni és befolyásolni azokat, akiknek a döntései fontosak a világ számára. Az antropológiának egyszerre kell kérdéseket és tényeket tisztáznia és kétségbe vonnia, ezáltal lehet építő és hasznos.

A *diskurzus*-rovatban, melyben Régi Tamás a lap főszerkesztőjével, Sárkány Mihállyal készített interjút olvashatjuk. Itt a főszerkesztő pályájáról, valamint antropológiai álláspontjáról szerezhet tudomást az olvasó. Az interjú során Sárkány Mihály a szociálintropológia – kulturális antropológiával szembeni előnyei – mellett érvel, mivel meglátása szerint az előbbi nyújtja a legvilágosabb perspektívát. Ezt követi a *terepszemle*-rovat, mely konkrét, partikuláris problémákra fókuszál. *Molnár Ágnes* tollából a magyar vidéki társadalom rendszerváltás utáni átalakulásának értelmezési kísérletét olvashatjuk, a családközpontúság fogalmán keresztül megközelítve. Véleménye szerint a „családi logika” jelen van a világ minden pontján, bármilyen termelési viszonyok között, ahol kis, családi munkaszervezet által létrehozott mezőgazdasági üzemek működnek. Ezek bárhol, bármilyen közösségben megtalálhatók, eltérő arányban. A rendszerváltást követően a legkomolyabb változások az agrárágazatokban mentek végbe, s ebben a megváltozott, bizonytalan társadalmi környezetben a család szerepe általánosan erősödik, mind gazdaságilag, mind érzelmileg és nem csak falun, de valószínűleg a társadalom valamennyi rétegében. *Bali János* a nógrádi családok munkához való viszonyát, családredezésüket, ezen belül pedig a szerepeket mutatja be, részletes néprajzi leírásokkal. Egy érdekes és receptként felkínálkozó tanulmánnyal zárul e rovat. *Régi Tamás* a terepnapló fontosságára hívja fel a kutatók figyelmét, mindezt a saját terepnaplói idézeteivel illusztrálva. Egy újabb „diskurzus” követi e rovatot, melyben *Judith Okely* brit szociálintropológus hivatással kapcsolatos álláspontját tudhatjuk meg: „a terep ma már nem az a fantasztikus vidék... az Óperencián túl”. A *retrospektív*-rovatban *George W. Stocking Jr.* az etnológián keresztül az antropológia megjelenését mutatja be, időrendi sorrendben. Ezt egy újabb érdekes diskurzus követi, melyben a lap képi illusztráci-

ójának fotósa, Szebeni Szabó Róbert osztja meg terepélményeit fotográfus szemmel. A lapot hat recenzió zárja, melyekben olyan könyvek kerülnek bemutatásra, amelyek kapcsolódnak a jelen antropológiájának problémaköréhez.

A folyóirat súlypontját a jelenlegi antropológia empirikus kutatási helyzetének felvázolása képezi, valamint az antropológusok között zajló viták, álláspontok bemutatása: „az attitűdök együtt változnak a mozgással”.